

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра китайської філології

Курсова робота з китайської філології

на тему:

ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЇ МОДАЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ
КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Студентки групи Кит 13-21

факультету східної і слов'янської філології

денної/заочної форми навчання

Освітньої програми

Китайська мова і література та переклад,

західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.065 Східні мови

та літератури (переклад включно),

перша – китайська

Недевої Тетяни Сергіївни

Науковий керівник:

ст. викл. Мерзлюк Д.О.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОДАЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ.....	5
1.1. Визначення поняття "модальність" в сучасному мовознавстві.....	5
1.2. Визначення поняття "модальність" в сучасній китайській мові.....	9
Висновки до Розділу 1.....	17
РОЗДІЛ 2 ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ МОДАЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ.....	19
2.1. Загальна характеристика модальних дієслів в сучасній китайській мові. Їх особливості та функції.....	19
2.2. Модальні прислівники. Функції та особливості модальних прислівників в сучасній китайській мові.....	22
2.3. Модальні частки як засіб вираження модальності. Їх особливості та особливості в сучасній китайській мові	28
Висновки до Розділу 2.....	32
ВИСНОВКИ.....	34
论文摘要.....	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	38
ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА.....	40

ВСТУП

Курсова робота присвячена дослідженню поняття "модальність" в сучасній китайській мові, а також вивченню засобів її реалізації. Сучасна лінгвістика висвітлює дослідження категорії модальності в різних парадигмах та площинах мовного вираження. Для того, щоб виокремити відмінні риси різних модальних категорій, було використано багато концепцій.

Актуальність теми роботи полягає в спрямованості сучасних лінгвістичних досліджень на антропоцентричну парадигму, зокрема на дослідженні поняття "модальність" в сучасній китайській мові. Актуальність дослідження підсилюється ще й необхідністю більш глибокого вивчення засобів реалізації модальності.

Метою роботи є дослідити поняття "модальність" в сучасній китайській мові, та засоби її реалізації.

Поставлена мета передбачає вирішення таких **завдань**:

- проаналізувати наукову літературу;
- уточнити специфіку категорії модальності в сучасній китайській мові;
- виявити особливості реалізації модальності в сучасній китайській мові.

Об'єкт дослідження категорії модальність в сучасній китайській мові.

Предмет дослідження – засоби реалізації модальності в сучасній китайській мові.

Матеріал дослідження роботи становлять тексти китайською мовою, а саме праці Лю Шусяня, Лі Цзіньсі, Ван Лі та інших.

Специфіка цієї теми, завдань і матеріалу роботи зумовили індивідуальний підхід до вибору **методів і прийомів** дослідження. Для досягнення поставлених цілей і завдань дослідження ця робота використовує *загальнонаукові методи* (дедуктивний метод, аналітичний метод, описовий метод) для визначення теоретичних основ дослідження модальності в сучасній китайській мові і деякі спеціальні лінгвістичні методи, в тому числі: *функціональний метод* — для розпізнавання та детального аналізу функціональних властивостей прийменників. *Структурний аналіз* — для ідентифікації та представлення прийменників у сучасній китайській мові. Метод суцільної вибірки — для відбору матеріалу дослідження.

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості їхнього використання студентами для підготовки до практичних та семінарських занять з китайської мови та граматики китайської мови або для написання рефератів, а також полягає в можливості використання цих матеріалів під час укладання методичних матеріалів до навчальних дисциплін "Китайська мова", розділи "Практична граматика" та "Теоретична граматика".

Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків та списку використаної літератури та анотації китайською мовою та додаткових джерел. Загальний обсяг роботи – 36 сторінок. Використаних джерел – 22.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОДАЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

1.1. Визначення поняття "модальність" у сучасному мовознавстві

Виникненню терміна "модальність" (від сер.-лат. *"modalis"* – "модальний"; лат. *"modus"* – міра, спосіб) лінгвістика зобов'язана розробкам класичної формальної логіки. Розумінню природи модальності у свою чергу сприяло філософське вчення Аристотеля, розробника модальної силогістики, згідно з якою умовиводи можуть бути як категоричні, так і модальні (судження про необхідне, можливе та випадкове). Згодом сформувався традиційний поділ суджень на асерторичні, проблематичні та аподиктичні (або судження дійсності, можливості та необхідності). До цієї класифікації додають також достовірні та ймовірні.

Сучасна лінгвістика висвітлює дослідження категорії модальності в різних парадигмах та площинах мовного вираження. В сучасному мовознавстві поділяють поняття суб'єктивної та об'єктивної модальностей. Модальність розглядається як універсальна логіко-граматична категорія, що виражає об'єктивне відношення змісту висловлення до дійсності та його суб'єктивне значення до цього змісту. За дослідженнями О. Л. Доценко, суб'єктивна модальність виражає ставлення мовця до змісту висловлення з погляду його обізнаності у тому, про що йдеться у пропозиції. "Об'єктивна модальність виражається у значеннях реальності або відповідності висловлення дійсності та ірреальності, де у змісті висловлення відображається потенційно реальна об'єктивно можлива чи бажана ситуація. Ці модальності утворюють на рівні речення-висловлення єдиний модальний план, де суб'єктивна модальність реалізується у головній частині речення як волітивна, волонтактивна або оптативна модальність, тоді як об'єктивна модальність експлікується у підрядній частині речення зі зазначенням реальності або нереальності виконання головної дії" (Доценко, 2006, с. 4-6).

Загальновідомою концепцією модальності є модусно-диктумна концепція, яку започаткував Ш. Баллі. Поняттям цієї концепції є те що у будь-якому висловленні

відбивається інтелектуальна, емоційна, волюва природа мовця як унікального осмислювача навколишнього світу, неповторного суб'єкта сприйняття і відтворення інформації про дійсність, в якій перебуває. Саме суб'єктивного мовного компоненту стосується модальна частина висловлення, його модальна рамка, названа "модусом".

Думку про важливість виділення суб'єктивного компонента речення як гаранта реалізації комунікативної функції мовлення підтримав Е. Бенвеніст.

Уявлення про модальність як суб'єктивний компонент у змісті висловлення теоретично осмислене в українській мові. У виданні "Сучасна українська мова. Синтаксис", відмічено, що модальність виражає "суб'єктивне ставлення мовця до висловленої думки з погляду реальності, ірреальності або можливості явищ у мовній ситуації, контексті" (Білодід, 1972, с.119). Модальними значеннями було названо значення розповідності, бажаності, спонукальності, можливості, переповідності, питальності та гепотетичності.

За допомогою І.Р. Вихованця дослідження, семантико-синтаксичної організації речення, якого запровадили розумінню мовної модальності. За словами мовознавця, "специфіка речення, як основної синтаксичної одиниці, виявляється у сукупності обов'язкових суб'єктивних значень, в яких реалізується комунікативний намір мовця, передається його ставлення до відображуваного в реченні фрагмента дійсності" (Вихованець, 1993, с. 117). Їх єдність забезпечує своєрідність предикативного значення кожного окремого речення, що, у свою чергу, слугує його комунікативній функції, забезпечуючи процес мовних взаємин.

Диференціюючи два компоненти семантико-синтаксичної організації речення, учений залучає поняття "диктум" та "модус", за якими закріплює два поняття. Диктумне поняття "стосується інформації про світ та його пізнання", а модусне поняття "містить інтерпретації суб'єктом думки об'єктивного змісту речення, різноманітні оцінки мовця, його почуття й волевиявлення" (Вихованець, 1993, с. 177).

Категорією модусу вважають модальність В.Д. Шинкарук, Ю.В. Невська та М.М. Телеки. Таким чином, визначено, що "модус – це вербалізована суб'єктивна

інтерпретація диктумної події, яка може подаватися в аспекті модальності, тобто можливості, вірогідності події і ступеня достовірності повідомлення про неї, чи в аспекті характеру психічного оброблення інформації про диктумну подію. У модусі, оскільки він завжди уявляється як висловлений, виражено факт усвідомлення суб'єктивного ставлення до події, про яку йдеться" (Шинкарук, 2003, с. 25). "У змісті речення формується два плани вираження: модально-комунікативний (модусний) та номінативно-репрезентативний (диктумний)" (Шинкарук, 2003, с. 25).

Зв'язуючи концептуальні характеристики модальності, В.М. Ткачук залучає поняття "макрополя". Учений вважає що найпереконливішим є розуміння модальності як функціонально-семантичного поля. Такий підхід, на думку ученого, не обмежує модальність конкретним мовним рівнем, не прив'язує до специфічної лексики, до того ж дозволяє членувати поле на конкретніші модальності.

М.В. Мірченко розглядав модальність у вузькому розумінні, обґрунтовуючи свій погляд "можливістю вибудувати порівняно чіткі межі її функціонування" (Мірченко, 2001, с. 26). Вважаючи модальність обов'язковою ознакою кожного речення-висловлення, учений характеризує її, як одну із підкатегорій предикативності, що виражає стосунок реченнєвого змісту до дійсності з погляду реальності й ірреальності. Підкатегорія модальності охоплює три грамеми: реальності, потенційності та ірреальності. Перші дві грамеми ґрунтуються на морфологічних формах теперішнього, минулого і майбутнього часу, вираження останньої пов'язано із морфологічними категоріями наказового й умовного способу дієслова.

На вагомості комунікативного фактору у формуванні модальності речення наголошує А.П. Загнітюк. На його думку, модальність речення – це "актуалізація пропозиції в аспекті її комунікативної визначеності й навантаженості" (Загнітко, 1990, с. 198).

В праці Ф.С. Бацевича тлумачення модальності як функціонально-семантичної категорії доповнене таким чином: "Модальність – функціонально-семантична і прагматична категорія, яка є носієм різних видів відношення змісту повідомлень

(висловлювань) до дійсності, а також мовця до того, про що він повідомляє слухачеві: як до правдивого/неправдивого, хорошого/поганого тощо" (Бацевич, 2009, с. 349).

Розвиток функціонально-прагматичного напрямку в сучасному мовознавстві сприяє подальшому розширенню поняття модальності. Беручи до уваги дослідження модальності з'ясовуються особливості побудови й реалізації діалогічного мовлення. Важливим є не тільки відношення змісту повідомлюваного до дійсності, а й вивчення соціальних відносин співрозмовника, умов і цілей створення діалогічних ситуацій, інтерперсональної специфіки комунікації.

1.2. Визначення поняття "модальність" в сучасній китайській мові

Модальність – це тема, яка широко розглядалася в літературі, починаючи від аналітичної філософії і закінчуючи філософією права. Щодо "лінгвістичного повороту", то потужним каталізатором стали фундаментальні праці фон Райта, які надихнули таксономію та термінологію, що використовувалася в наступних лінгвістичних дослідженнях. Для того, щоб виокремити відмінні риси різних модальних категорій, було використано багато концепцій. Ми розглянемо еквіваленти цих концепцій в китайських модальних дослідженнях.

Розпочнемо з теми ставлення: наказовий спосіб і дієслівний спосіб. У сучасній китайській мові "модальність" перекладається як "情态" (qíngtài), а "настрій" – як "语气" (yǔqì) (де останнє стосується переважно наказового способу, що позначається модальними частками). Різниця між цими поняттями, здається, досить чітко відображається цими двома термінами, але, як підкреслюють Чаппелл і Пейраубе, ці два слова часто вживаються як взаємозамінні.

Насправді, якщо ми зіставимо їхню термінологію з сучасними лінгвістичними концепціями, то побачимо, що "наказовий спосіб" передається, відповідно, як "情态" і як "语气".

Лю Шусян розширив значення цього останнього терміна, включивши до нього іллокутивну сферу, яку він позначив як "语气 у широкому сенсі". Але перед тим, як розглянути підхід Лю Шусяна до модальності, потрібно звернути увагу на його попередника: Лі Цзіньсі вводить термін "情态" для позначення специфічної лінгвістичної категорії. У моделі Лі Цзіньсі існує дев'ять частин мови, об'єднаних у п'ять граматичних макрокатегорій. Перші три групи слів характеризуються властивостями, які можна простежити в китайському традиційному мисленні. Вони включають слова, що виражають субстанцію (іменники та займенники), використання (дієслова) та якість (прикметники та прислівники). Четверта група відіграє роль зв'язку між фразами та реченнями (прийменники та сполучники). П'ята макрокатегорія не виражає властивостей і не слугує для зв'язку. Це "слова ставлення",

тобто частки ("助词" zhùcí, буквально "допоміжні слова") та вигуки. Вони описані в цих двох уривках:

"Мова повинна виражати почуття, причому в яскравий спосіб; це не механічна конструкція. Слова, які виражають інтереси, почуття і ставлення мовця, називаються модальними словами, словами ставлення" (Лі, 1924, с. 48).

"Частки: вживаються як допоміжні слова та речення для вираження позицію та ставлення "мовця" під час висловлювання. Такі слова самі по собі не мають значення, але трапляються слова самі по собі не мають значення, але виконують роль, подібну до ролі розділових знаків. Вигуки: звуки, що використовуються для вираження певного почуття в момент мовлення" (Лі, 1924, с. 51).

"Модальність, наказовий спосіб і дієслівний спосіб тісно пов'язані між собою" (Кауфман, 2016, с. 804). Тому не дивно, що визначення наказового способу Лі Цзіньсі (що передається модальними частками) дуже близьке до визначення дієслівного способу, сформульованого Єсперсеном того ж року: "Дієслівні способи виражають певне ставлення свідомості мовця до змісту речення" (Єсперсен, 1924, с. 313).

Яким би не було джерело роздумів Лі Цзіньсі, все одно можна помітити, що певною мірою те, що відбувалося на Заході, стосується і Китаю. Подібно до того, як лінгвістичне поняття модальності виникло у зв'язку з поняттям дієслівного способу і певний час ототожнювалося з ним, так само і поняття "情态" (яке зараз використовується для позначення модальності) спочатку стосувалося фразового способу, що також називався "语气". В обох випадках термінологія, що позначає поняття модальності, була взята з лексики, створеної для визначення її найпомітнішого граматицізованого вираження. Це – спосіб або модус дієслова (лат. *modus*) в індоєвропейських мовах і наказовий спосіб (нині позначається як "语气") у китайській мові.

Далі розглянемо іллокутивний та пропозиційний рівні модальності. Підхід Лю Шусяна до вивчення мови відповідає культурному сценарію авангардних рухів Заходу його епохи. У передмові до перевидання 1982 року (Лю 2002, 1982): він визнає

вплив праць "Мислення і мови" (Брунто, 1922) та "Основ англійської граматики" (Єсперсен, 1933), чюю теорію рангу він вітав, як і Ван Лі. У розділі "Теорія вираження" ("表达论" *Biǎodá lùn*) Лю Шусян визначає сферу модального виміру, включаючи настрій, модальність та іллокутивну сферу. Він виділяє два різні рівні, як можна зрозуміти з наведеного нижче уривка:

"“Настрій” може мати двояке тлумачення: у широкому чи вузькому сенсі. У широкому сенсі воно включає "семантику" і "силу" висловлювання. Так звана "семантика" стосується таких відмінностей, як стверджувальне-негативне, визначене-невизначене, віртуальне-реальне тощо. Сила вказує на те, чи є висловлювання легким або серйозним, неквапливим або терміновим. Як тільки ми виключаємо ці два, то залишається "настрій" у вузькому сенсі; якби ми мали дати йому визначення, то могли б сказати: "відмінності, які виникають між реченнями з однаковим концептуальним змістом через їхню різну мету вживання" (Лю, 1942, с. 204).

Автор використовує термін "语气" (буквально "мовний настрій"), який зазвичай позначає тон висловлювання. "Настрій у вузькому сенсі" збігається з фразовим настроєм, позначеним модальними частками, який також виражається просодичними елементами:

"“Семантика” змінюється відповідно до концептуального змісту, тоді як той самий настрій може мати відмінності в "силі". Виразальні засоби цих трьох способів також не однакові: для семантики здебільшого використовують обмежувачі модальні слова, для сили – інтонацію, тоді як для способу – комбіноване використання як інтонації, так і модальних часток ("语气词" *yǔqìcí*). Однак ці три способи тісно пов'язані між собою. Наприклад, неозначена семантика неодмінно набуває питального способу; у риторичних питаннях наказовість є більш різкою, ніж у звичайних запитах; у припущеннях вона слабша, ніж у прямій розповіді, а в наказах – сильніша, ніж у переговорах. Це все очевидні факти." (Лю, 1942, с. 204).

Трактування модальності у Лю Шусяна також є попереднім. Він локалізує цю лінгвістичну категорію в області "正反" (*zhèngfǎn*) та "虚实" (*xūshí*), що можна

перекласти як "Позитивне і негативне. Уявне та реальне". Лю Шусян виокремлює два різні класи тверджень: речення істинності-хибності ("是非文句" (shìfēi wénjù), позначені негативними обмежувачами ("否定限制" fǒudìng xiànzhi), та нефактичні речення, позначені оціночними обмежувачами ("判断限制" pànduàn xiànzhi).

Таким чином, сфера семантики поділяється на дві області ("正反" і "虚实"), що нагадує сучасне розрізнення між істинно-функціональними висловлюваннями і модальними пропозиціями, аналітичними і синтетичними судженнями, алетичними і неалетичними модальностями і т.д. У таких доменах істинність та фактичність речення оцінюється за допомогою спеціальних слів, які Лю Шусян аналізує як оператори.

Розглянемо модальність як семантичну категорію. Якщо початкові випадки вживання "情态" та "语气" прямо чи опосередковано відносяться до модальних часток, то вивчення модальних часток є частиною аналізу інших категорій слів, таких як:

— "Допоміжні слова", "助动字" (zhùdòngzì) (Ма, 1898, с. 249) або "助动词" (zhùdòngcí) (Лі, 1924, с. 133);

— "Дієслівні детермінанти або "обмежувачі", "限制词" (xiànzhi cí) (Лю, 1942, с. 187);

— "Оптативні форми", "能愿式" (néngyuànshì) (Ван Лі, 1943, с. 100);

— "Слова можливості", "能词" (néngcí) (Гао, 1958, с. 235) або "службові слова, що виражають характер основного дієслова", "表示动词之性的虚字" (biǎoshī dòngcí zhī xìngde xūzì) (Гао, 1948, с. 435).

Слід зазначити, що в контексті моделі Лю Шусяна "обмежувачі" є еквівалентом сучасного семантичного поняття модальності, що охоплює слова з різним граматичним статусом, але зі спільною семантичною ознакою. Для Ван Лі спільною семантичною властивістю модальних слів є вираження суб'єктивної оцінки можливості та переваги. Для Гао Мінкая – це здатність "описувати, чи стосується

даний процес або дія в кінцевому підсумку можливості, обов'язку, дозволу тощо" (Гао, 1948, с. 435). Ці елементи передбачають сучасну тенденцію в сучасній лінгвістиці.

Як і Лю Шусян, Ван Лі та Гао Мінкай ставлять під сумнів позначення модальних дієслів як допоміжних і пропонують альтернативні класифікації, які більше відповідають китайській морфології. Для позначення модальних дієслів Ван пропонує англійські "оптативні третини", "能愿式末品" (néngyuànshì mòpǐn) (Ван, 1944, с. 101). Ця деномінація поєднує (і переосмислює) два лінгвістичні аналізи, що прийшли із Заходу. З одного боку, воно відсилає до теорії рангів Отто Єсперсена та його концепції первинних, вторинних і третинних елементів. Ця подвійна класифікація підкреслює думку, що синтаксично модальні дієслова є третинними елементами, тоді як семантично вони є потенційними формами, де морфема "式" (shì) позначає не дієслівний спосіб, а скоріше "конструкцію", як видно з наведеного нижче уривку:

"Якщо порівнювати із західною граматиною, позначення "能", "可", "必", "该", "要", "欲" та "肯" як третинних елементів може виглядати суперечливим. Насправді це незначна відмінність. Такі англійські слова, як can, may, must, will, shall, need, ought тощо, формально є дієсловами доконаного виду. Присудок, який слідує за ними, є різновидом нескінченної форми. Однак семантично вони є лише різновидом допоміжних дієслів ("допоміжними"). Вони допомагають дієслову, надаючи флексії "часу" ("时" shí) і "способу" ("式" shì), але насправді основним дієсловом (головним дієсловом) все одно є дієслово, яке слідує за ним. Оскільки ми розглядаємо головне дієслово як первинний елемент, то з цього випливає, що його допоміжне дієслово має бути третинним елементом" (Ван, 1944, с. 106).

Найчіткіше твердження властивості китайських модальних дієслів походить від Лю Шусяна, який роз'яснює, що слова, які виражають необхідність і можливість, не є граматично однорідними, але вони мають спільну рису: всі вони вживаються в поєднанні з іншим дієсловом (або прикметниковим присудком) для вираження фактів, які є нереалізованими.

Визнання модальності як логіко-семантичної категорії відкрило простір для дослідження поведінки слів з різним граматичним статусом. Типовим прикладом є порівняння модальних дієслів, таких як "应" (yīng) або "该" (gāi) з "必须" (bìxū), яке часто описують як прислівник. Такий порівняльний аналіз дозволив виявити взаємодоповнюючий і водночас відмінний характер двох природних класів слів. Вони охоплюють модальні форми, що виражають обов'язок, на відміну від модальних форм, що виражають просту необхідність. Зокрема, деонтична модальність – це підклас, який "охоплює лише ті пріоритетні модальності, що стосуються правильного і неправильного, тобто етичних, моральних і правових норм" (Портнер, 2009, с. 139).

Набори модальних значень, що належать до цих двох розрядів, виокремив Лі Цзіньсі, а два десятиліття потому Лю Шусян висвітлив їхні семантичні та синтаксичні особливості. Лексична специфікація елементів, які тяжіють до одного чи іншого з цих двох полюсів, позначає різні модальні відтінки. "В одному випадку дія, предикована головним дієсловом, виконується на основі розуму/здорового глузду, тоді як в іншому випадку вона мотивована фактичною реальністю речей" (Лю, 1942, с. 195). "Іншими словами, якщо в першому випадку бажаність дії ґрунтується на моральних міркуваннях, то в другому випадку дія є фактично неминучою" (Гао, 1948, с. 450-454). Лю Шусян і, більш виразно, Ван Лі підкреслювали, що, тоді як деонтика виражає більш суб'єктивну думку, ананкастика виражає необхідність по відношенню до навколишнього середовища ("环境" huánjìng) або обставин ("情况" qíngkuàng). Для Ван Лі ананкастичні вирази є своєрідним об'єктивним доповненням до суб'єктивної кваліфікації, яка зазвичай лежить в основі модальних виразів.

Щодо позначення пріоритетних модальних форм, Лю Шусян вдався до традиційних китайських правових категорій. Ван Лі натомість прийняв англійську термінологію, що міститься в Єсперсена, і додав розрізнення між "моральною необхідністю" ("道德的必要" dàodé de bìyào) і "простою необхідністю" ("纯粹的必要" chúnzì de bìyào). Аналогічно, Гао Мінкай запропонував "обов'язок" ("应然性" yīngránxìng) проти "необхідності" ("必然性" bìránxìng), терміни, які у формі yīngrán-

bìrán все ще використовуються в сучасних правових дослідженнях. Нарешті, як зазначає Гао Мінкай, ці поділи не є взаємовиключними:

"Ідеї обов'язку і необхідності доповнюють одна одну. Те, що робиться через обов'язок, іноді є тим, що має бути зроблено. Можна сказати, що обов'язок – це моральна необхідність, а необхідність – це обов'язок, якого вимагає навколишнє середовище. Хоча семантична різниця між ними очевидна, іноді існують сірі зони" (Гао, 1948, с. 456).

Незважаючи на таку значну взаємозамінність у декларативних формах, деонтика та ананкастика мають тенденцію до взаємо виключення у заперечних формах, де кожна модальна форма набуває свого прототипового значення. Таким чином, ці дві категорії з'явилися в китайському мовознавстві з дослідженням взаємодії із запереченням.

Пролиймо світло на деякі уривки, в яких розглядаються такі теми, як модальна взаємовизначуваність, обсяг заперечення, доповнення та стратегія розміщення. Прецедент запропоновано Лі Цзіньсі, який визначив відмінні риси двох наступних наборів модальних значень необхідності:

"应该, (应、该、宜), 应当, (当、应得) (Yīnggāi, (yīng, gāi, yí), yīngdāng, (dāng, yīngdé)

须要, (须、要), 须得, (得), 务必 (Xūyào, (xū, yào), xūděi, (děi), wùbì)" (Лі, 1924, с. 132).

Ці два класи включають модальні форми, що виражають обов'язок, на відміну від модальних форм, що виражають просту необхідність, відповідно. Лі Цзіньсі зауважує, що при запереченні деонтика і ананкастика зазнають різних семантичних змін, які він називає "不可" (bùkě) і "可不" (kěbù). Ці позначення є еквівалентами сучасних "не можна" і "можна не робити", виражаючи дві різні нормативні дії, тобто "заборону" і "виняток" (можна не робити).

Лі Цзіньсі підкреслює, що найвищим вираженням необхідності є модальні форми можливості в подвійних запереченнях, які позначаються як "不可不" (bù kě bù) "не можна не". Він також підкреслює, що вони можуть мати те саме прагматичне значення конструкцій можливості, де мають місце два зовнішні заперечення, як "非...不可" (fēi... bù kě) "не можна".

Підсумовуючи, як можна зрозуміти з наведеного вище пояснення, Лі Цзіньсі використовує можливість "不可" як примітивний оператор і таким чином вводить логічну нотацію, засновану на принципі взаємо визначеності між "можливістю" і "необхідністю" через заперечення. Його аналіз є логічно орієнтованим.

Ми розглянули деякі ключові питання, а саме: ідею нефактичного, ціннісний відтінок модальності, її взаємозв'язок з настроєм та іллокутивною сферою. Як підкреслює Спарволі, можна стверджувати, що ці лінгвісти захопили і оригінально розвинули деякі теми з філософії граматики, які були занедбані на Заході. Великий інтерес викликала знаменита орієнтовна схема Єсперсена про суто понятійні ідеї, які більш-менш невиразно виражаються дієслівними способами та допоміжними словами різних мов. Натомість набагато менше уваги було приділено його логічному аналізу взаємодії із запереченням. З іншого боку, китайська наукова спільнота була дуже зацікавлена у використанні логіки як інструменту дослідження і була теоретично добре озброєна автохтонними аналітичними категоріями (такими як поняття матерії, якості та функції).

Висновки до Розділу 1

Підсумовуючи всю вищезазначену інформацію можна зробити висновок, що модальність – це тема, яка широко розглядалася в літературі, починаючи від аналітичної філософії і закінчуючи філософією права. Сучасна лінгвістика висвітлює дослідження категорії модальності в різних парадигмах та площинах мовного вираження. В ній поділяють поняття суб'єктивної та об'єктивної модальностей. Модальність розглядається як універсальна логіко-граматична категорія, що виражає об'єктивне відношення змісту висловлення до дійсності та його суб'єктивне значення до цього змісту. Існує багато концепцій модальності які розглядали і винаходили багато науковців. Зазначмо, що розвиток функціонально-прагматичного напрямку в сучасному мовознавстві сприяє подальшому розширенню поняття модальності. Беручи до уваги дослідження модальності з'ясовуються особливості побудови й реалізації діалогічного мовлення. Важливим є не тільки відношення змісту повідомлюваного до дійсності, а й вивчення соціальних відносин співрозмовника, умов і цілей створення діалогічних ситуацій, інтерперсональної специфіки комунікації.

Розглядаючи модальність в китайській мові, ми дізналися що в ній існують еквіваленти концепцій модальності в сучасному мовознавстві. В сучасній китайській мові "модальність" перекладається як "情态" (qíngtài), а "настрій" – як "语气" (yǔqì) (де останнє стосується переважно наказового способу, що позначається модальними частками).

Ми дізналися про іллокутивний та пропозиційний рівні модальності. Підхід Лю Шусяна до вивчення мови відповідає культурному сценарію авангардних рухів Заходу його епохи.

Далі ми розглянули модальність як семантичну категорію. Якщо початкові випадки вживання "情态" та "语气" прямо чи опосередковано відносяться до модальних часток, то вивчення модальних часток є частиною аналізу інших категорій слів, таких як: допоміжні слова, дієслівні детермінанти або "обмежувачі", оптативні

форми та слова можливості або службові слова, що виражають характер основного дієслова. Слід зазначити, що в контексті моделі Лю Шусяна "обмежувачі" є еквівалентом сучасного семантичного поняття модальності, що охоплює слова з різним граматичним статусом, але зі спільною семантичною ознакою.

Визнання модальності як логіко-семантичної категорії відкрило простір для дослідження поведінки слів з різним граматичним статусом. Типовим прикладом є порівняння модальних дієслів, таких як "应" (yīng) або "该" (gāi) з "必须" (bìxū), яке часто описують як прислівник. Такий порівняльний аналіз дозволив виявити взаємодоповнюючий і водночас відмінний характер двох природних класів слів. Вони охоплюють модальні форми, що виражають обов'язок, на відміну від модальних форм, що виражають просту необхідність.

Ми висвітили деякі ключові питання щодо модальності в сучасному мовознавстві і в сучасній китайській мові. Дізналися які концепції модальності існують і детально їх розглянули. Модальність грає важливу роль у лінгвістиці в цілому, тому тим хто хоче присвятити своє життя вивченню мов обов'язково потрібно заглибитися у цю тему.

РОЗДІЛ 2 ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ МОДАЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

2.1. Загальна характеристика модальних дієслів в сучасній китайській мові. Їх особливості та функції

"В китайській мові існують три форми модальності: модальні частки ("的" de, "地" de, "得" de, "呢" ne та "啊" a), модальні прислівники ("或许" huòxǔ – можливо, "好像" hǎoxiàng – здається і "难道" nándào – чи може це бути те, що...?) і модальні дієслова або прикметники ("可能" kěnéng – може, "必须" bìxū – повинен і "肯" kěn – бути готовим)" (Тан і Тан, 1997, с. 177-193).

Модальні дієслова – це дієслова, які виражають не саму дію, а ставлення до дії. Такі дієслова є допоміжними і використовуються у поєднанні з основним дієсловом, яке вказує на дію, і утворюють з ним один єдиний присудок.

Схема за якою пишуться речення с модальними дієсловом: "хто (що) + може (вміє, має намір, хоче...) + що робити?"

Такі дієслова виражають здатність, можливість, необхідність, бажання, намір виконання дії.

Заперечна форма модальних дієслів утворюється за допомогою заперечного службового слова "不" (bù), яке ставиться перед всім присудковим комплексом, тобто перед модальним дієсловом. Альтернативне запитання зі стверджувально-заперечною формою утворюється шляхом повторення модального дієслова у стверджувальній і заперечній формах.

Деякі дієслова в китайській мові можуть використовуватись і як самостійні, і як модальні. Частіше використовуються наступні модальні дієслова:

1. Ті, що виражають бажання і необхідність щось зробити: "想" (xiǎng), "要" (yào). Обидва дієслова можуть виступати як в ролі самостійних, так і в ролі модальних. У якості модальних дієслів вони вказують на бажання та необхідність щось зробити,

але "要" підкреслює рішучість щось робити, "想" – намір, бажання (із значенням "хотілося б"). Заперечна форма "要" в цьому значенні співпадає із заперечною формою "不想":

我妈妈不想买蔬菜。 Wǒ māma bùxiǎng mǎi shūcài — Моя мама не хоче купувати овочі.

Але модальне дієслово "要" може вказувати не тільки на суб'єктивне бажання, але й на логічну необхідність. В цьому значенні заперечна форма для займенників 2, 3 особи не "不想", а "不用" (bùyòng) ("别" bié), яке вказує на те, що нема необхідності витратити сили або робити інші витрати на щось, можна обійтися без них:

她不用买那本书。 Tā bùyòng mǎi nà běn shū — Їй не потрібно купувати цю книгу.

2. Дієслово "会" (huì).

Це дієслово також може виступати як самостійне дієслово, так і як модальне. Як самостійне дієслово воно вказує на наявність вмінь або навичок в якійсь галузі, отриманих в результаті навчання, наприклад:

我会汉语。 Wǒ huì hànyǔ — Я володію китайською.

Як модальне дієслово "会" вміння робити щось, тобто наявність вмінь або знань, отриманих в результаті навчання, наприклад:

我会说汉语。 Wǒ huì shuō hànyǔ — Я вмію розмовляти китайською мовою.

Як модальне дієслово воно також передає значення ймовірності настання події або дії, тобто прогноз розвитку подій:

你会不会来? Nǐ huìbùhuì lái — Ти прийдеш?

3. Дієслова "能" (néng), "可以" (kěyǐ) використовуються як модальні дієслова із значенням:

— можливості виконання якоїсь дії:

他能看中文杂志。Tā néng kàn zhōngwén zázhi — Він може читати китайські журнали.

— можливості або неможливості виконання якоїсь дії через обставини, які не залежать від суб'єкта:

可以进来吗? Kěyǐ jìnlái ma — Можна зайти?

Для зазначених значень заперечна форма однакова "不能" (bùnéng).

Але "可以" має ще і значення дозволу виконання якоїсь дії. В такому випадку заперечна форма буде "不可以" (bùkěyǐ)

4. Модальне дієслово "应该" (yīnggāi) часто передає значення зобов'язання виконати якусь дію через етичну, службову або логічну необхідність робити щось або бути кимось. Це модальне дієслово може використовуватися у скороченому вигляді. (应该 = 该):

你应该多吃蔬菜。Nǐ yīnggāi duō chī shūcài — Вам слід їсти більше овочів.

你该多吃蔬菜。Nǐ gāi duō chī shūcài — Вам слід їсти більше овочів.

На відміну від інших модальних дієслів, "应该" також може використовуватися у минулому часі, з відтінком жалю:

昨天你不应该吃土豆。Zuótiān nǐ bù yīnggāi chī tǔdòu — Тобі не варто було їсти картоплю вчора.

2.2. Модальні прислівники. Функції та особливості модальних прислівників в сучасній китайській мові

Прислівники – це слова або словосполучення, які уточнюють прикметник, дієслово або ціле речення, повідомляючи вам, коли щось відбувається, як часто це відбувається, яким чином або в якій мірі. Це маленьке слово відіграє важливу роль, воно надає додаткову інформацію, допомагаючи вашому реченню.

В китайській мові прислівники поділяються за такими типами: прислівники часу, прислівники частоти, прислівники способу, прислівники настрою або ставлення, прислівники ступеня, прислівники діапазону.

Китайські прислівники часу показують, коли щось відбувається. Будь-який вираз часу може функціонувати як прислівник, тобто такі слова, як "明天" (míngtiān) – завтра, "昨天" (zuótiān) – вчора і "后天" (hòutiān) – післязавтра технічно є прислівниками часу. Але давайте зосередимося на прислівниках у традиційному розумінні – словах, які змінюють дієслова: "已经" (yǐjīng), "还没 / 还没有" (hái méi / hái méiyǒu), "才" (cái), та багато інших.

1. "已经" (yǐjīng) – ще один китайський прислівник часу, який вживається як слово "вже". Ми можемо використовувати "已经" як для констатації факту, наприклад:

这种样子的包已经卖完了。Zhè zhǒng yàngzi de bāo yǐjīng mài wán le — Цей тип сумки вже розпродано.

Як для вираження здивування, наприклад:

我不敢相信他们已经分手了。Wǒ bùgǎn xiāngxìn tāmen yǐjīng fēnshǒule — Не можу повірити, що вони вже розлучилися.

2. Протилежним виразом до "已经" (yǐjīng) є "还没" (hái méi), який зазвичай найкраще перекладається як "ще", "ще не" або "ще не встигли". Наприклад:

小婉已经三十多岁了，但还没结婚。XiǎoWǎn yǐjīng sānshí duō suì le, dàn hái méi jiéhūn — Сяо Ван вже за тридцять, але вона ще не заміжня.

3. Додавання "才" (cái) перед дієсловом підкреслює, що щось сталося лише мить тому, наприклад:

你怎么才来就要走? Nǐ zěnmē cái lái jiù yào zǒu? — Ти щойно прийшов, а вже йдеш?

На відміну від прислівників часу, які описують, коли відбувається подія, китайські прислівники частоти дають детальну інформацію про те, як часто щось відбувається. Китайські прислівники частоти: "从不 / 从来不" (cóngbù / cóngláibù), "很少" (hěn shǎo), "总是 / 老是" (zǒngshì / lǎoshi), та багато інших.

1. Обидва слова "从不" (cóngbù) і "从来不" (cóngláibù) означають "ніколи" китайською мовою, як показано в цих реченнях:

我从来不说假话。Wǒ cóngláibù shuō jiǎhuà — Я ніколи не брешу.

他从不发火。Tā cóngbù fāhuǒ — Він ніколи не виходить з себе.

Між "从不" і "从来不" немає різниці, ми можемо використовувати ці дві фрази як взаємозамінні.

2. Просуваючись трохи вгору за шкалою частотності китайських прислівників, ми маємо "很少" (hěn shǎo), що означає "рідко". Наприклад:

我很少有时间看电影。Wǒ hěn shǎo yǒu shíjiān kàn diànyǐng — Я рідко маю час на перегляд фільмів.

3. Прислівники "总是" (zǒngshì) та "老是" (lǎoshi) в китайській мові означають "завжди". Слово "总是" є більш нейтральною фразою:

向日葵总是朝向太阳。Xiàngrìkuí zǒngshì cháoxiàng tàiyáng — Соняшники завжди повертаються до сонця.

На противагу цьому, слово "老是" зазвичай має негативну конотацію:

我哥哥上学老是迟到。Wǒ gēgē shàngxué lǎoshi chídào — Мій брат завжди запізнюється до школи.

Прислівники способу використовуються, щоб пояснити, як ми виконуємо дію. Ми можемо утворити багато китайських прислівників від вихідних прикметників, додавши частку "地" (de) після прикметника. Прислівники способу: "开心地 / 幸福地" (kāixīn de / xìngfú de), "伤心地" (shāngxīn de), "耐心地" (nàixīn de), та інші.

1. Додавши "地" (de) до слова "开心" (kāixīn), ми отримуємо "开心地" (kāixīn de), що означає "щасливо":

她看着男人们围着桌子开心地吃饭。Tā kànzhe nánrénmen wéizhe zhuōzi kāixīn de chīfàn — Вона дивилася, як чоловіки щасливо їдять за столом.

Ми можемо використовувати "幸福" (xìngfú), щоб передати більш глибоке, більш тривале щастя, наприклад:

从此他们幸福地生活着。Cóngcǐ tāmen xìngfú dì shēnghuózhe — Вони жили довго і щасливо.

2. Слово "伤心" (shāngxīn) китайською означає "сумний":

读完他的最后一封信 她伤心地哭了。Dú wán tāde zuìhòu yī fēng xìn tā shāngxīn de kū le — Прочитавши його останній лист, вона сумно заплакала.

Окрім китайських прислівників способу, часу та частоти, інші прислівники передають ставлення або почуття того, хто говорить. У китайській мові прислівники речення, які передають ставлення мовця, називаються "语气副词" (yǔqì fùcí), що означає "прислівники модальності". Поглянемо на наступні приклади, щоб отримати уявлення про використання цих прислівників, коли ми говоримо мандаринською мовою.

1. Використовуючи прислівник "明明" (míngmíng), мовець має на увазі, що певна ситуація або факт є очевидною або легкою для розуміння. Прямий переклад прислівника "明明" – "очевидно", і ось приклад його використання в реченні:

你明明不会做 为什么还要装样子。Nǐ míngmíng bùhuì zuò wèishénme hái yào zhuāngyàngzi? — Ви, очевидно, не знаєте, як це зробити, тож навіщо прикидатися?

2. Модальний прислівник "到底" (dàodǐ) означає "докопатися до суті". Хоча ми можемо використовувати "到底" у значенні "врешті-решт" або "зрештою", цей прислівник часто є ознакою розчарування або роздратування мовця:

你那样干到底是为什么? Nǐ nà yàng gàn dàodǐ shì wèishénme? — Якого біса ти це зробив?

3. Прислівник "最好" (zuìhǎo) означає "вам краще щось зробити". Ми можемо використовувати "最好", щоб висловити свою думку або дати пораду:

你最好坐车吧。Nǐ zuì hǎo zuò chē ba — Вам краще поїхати автобусом.

Прислівники ступеня вказують на інтенсивність дії або стану. Відомі як "程度副词" (chéngdù fùcí) у мандаринському діалекті китайської мови, прислівники ступеня можуть змінювати дієслова, прикметники або навіть інші прислівники. У мандаринській мові ступінь залежить як від тону мовця, так і від його вибору слів. Прислівники ступеня: "有点" / "一点" (yǒudiǎn / yīdiǎn), "比较" (bǐjiào), "很" (hěn) та багато інших.

1. Обидва слова "有点" (yǒudiǎn) і "一点" (yīdiǎn) означають "трохи" або "трішки / трошки", але є суттєві відмінності в тому, як ми використовуємо їх як прислівники. Коли ми ставимо "有点" перед прикметником, навіть якщо ми можемо використовувати "有点" для опису ситуації, це часто має відтінок скарги. Наприклад:

我白天肚子有点疼。Wǒ báitiān dùzi yǒudiǎn téng — Мій живіт трохи болів протягом дня.

На відміну від цього, коли ми ставимо "一点" після прикметників, ми можемо використовувати його для порівняння або прохання, наприклад

"老板，这个包可以便宜点吗？" (Lǎobǎn, zhège bāo kěyǐ piányí diǎn ma?) — Босе, ви можете зробити цю сумку трохи дешевшою?

У цьому випадку ми скорочуємо "一点" до просто "点".

2. Ми можемо використовувати фразу "比较" (bǐjiào) як дієслово для порівняння двох або більше іменників. Вона також функціонує як прислівник, що означає "відносно", "скоріше" або "досить". Наприклад:

她学外语比较快。Tā xué wàiyǔ bǐjiào kuài — Вона вивчає іноземні мови відносно швидко.

我今天感觉比较累。Wǒ jīntiān gǎnjué bǐjiào lèi — Я сьогодні почуваюся досить втомленим.

3. При з'єднанні іменника та прикметника "很" (hěn) може означати як "дуже", так і просто "є". Наприклад: "我的嘴很干" (Wǒde zuǐ hěn gàn) може означати "У мене в роті пересохло" або "У мене в роті дуже пересохло". Ступінь сухості нейтральний і залежить від тону мовця. Якщо ми використовуємо "很" перед дієсловом, пов'язаним з емоціями, наприклад, "爱" (ài) – любити, воно завжди підсилює дієслово:

我爱你。Wǒ ài nǐ — Я люблю тебе.

我很爱你。Wǒ hěn ài nǐ — Я дуже тебе люблю.

Прислівники діапазону вказують на сферу дії та обставини, за яких вона відбувається. Так, хоча "Я дбаю про свого сина" є повним реченням, додавання до нього слова "тільки" змінює сферу дії дієслова "дбати", маючи на увазі, що ми дбаємо тільки про сина і ні про кого або ні про що інше. До прислівників діапазону належать: "仅仅" (jǐnjǐn), "完全" (wánquán), та багато інших.

1. Багато прислівників у китайській мові мають значення "тільки" або "лише". "仅仅" (jǐnjǐn) – ще один поширений прислівник, що означає "лише" у значенні "не так багато":

这部电影时长仅仅 75 分钟。Zhèbù diànyǐng shícháng jǐnjǐn 75 fēnzhōng — Фільм тривав лише 75 хвилин.

2. Слово "完全" (wánquán) перекладається як "повністю" або "абсолютно". Ми можемо використовувати його, щоб розширити сферу предмета, про який говоримо, або підкреслити те, що говоримо, наприклад:

你完全做错了。Nǐ wánquán zuòcuò le — Ти повністю помиляєшся.

Це означає, що хтось зробив усе неправильно (а не тільки щось одне) або зробив щось абсолютно неправильно (а не тільки трохи неправильно).

2.3. Модальні частки як засіб вираження модальності. Їх особливості та особливості в сучасній китайській мові

Роль модальних часток вносити різні смислові відтінки в речення, а також виражати почуття і ставлення того, хто говорить до висловленого. Модальні частки можуть вживатися самі по собі або з різними інтонаціями та частинами мови для позначення різних настроїв. У порівнянні з деякими мовами (наприклад, індоєвропейськими), модальні частки є одним з унікальних компонентів китайської мови. Для людей, які вивчають китайську мову, модальні частки представляють ряд перешкод. Наведемо деякі особливості цих часток:

1. Більшість модальних часток ставляться в кінці речення. Коли використовуються дві модальні частки, вони іноді можуть об'єднуватися і ставати одним складом:

"了" (le) + "啊" (a) → "啦" (la)

"呢" (ne) + "啊" (a) → "哪" (na)

"了" (le) + "喔" (ou) → "囉" (lou), тощо...

2. Зазвичай модальні частки вимовляються в нейтральному тоні. Інтонація речення залежить від складу перед модальною часткою.

3. Ще одним складним моментом є те, що кілька модальних часток, вжитих разом, іноді можуть передавати один настрій, тоді як одна модальна частка може передавати кілька різних настроїв. Тому, щоб визначити, на який спосіб вказує певна частка, потрібно звернути увагу на інтонацію та деякі інші фактори.

В китайській мові існує чотири основні категорії вживання модальних часток: питальні, наказові, окличні, стверджувальні.

Розпочнемо з питальних модальних часток, до них належать: "吗" (ma), "呢" (ne), та багато інших.

1. Розміщення "吗" в кінці декларативного речення перетворює його на питання, що вимагає відповіді "так-ні". Питання може бути як позитивним, так і негативним.

Позитивне:

你看到张老师了吗? Nǐ kàndào zhāng lǎoshī le ma — Ви бачили вчителя Чжан?

Негативне:

他不会说台语吗? Tā búhuì shuō tái yǔ ma — Він може не розмовляти тайванською?

"吗" також можна зустріти в риторичних питаннях. Іноді він використовується для позначення підозрілого або звинувачувального настрою. Коли "吗" використовується в риторичному питанні, стверджувальні речення набувають негативного значення, а заперечні – позитивного. Наприклад:

你这是帮助人的态度吗? Nǐ zhè shì bāngzhù rén de tàidu ma — Чи так само ви ставитеся до допомоги іншим?

我不是去过了吗! Wǒ búshì qù guò le ma — Я вже пішов!

2. Коли використовується "呢" (ne), у реченнях також будуть питальні займенники, такі як хто, що, як і т.д... Займенники відповідають за позначення питального способу, і "呢" не є обов'язковим. Коли "呢" використовується, речення часто показує, що мовець розгублений:

这是怎么回事呢? Zhè shì zěnmehúishì ne — Що тут відбувається?

Ще одне основне використання "呢" – це переговори або консультації. Коли "呢" ставиться в кінці альтернативного питання, настрої речення стає менш суворим:

我们失去新宿，还是去银座呢? Wǒmen shī qù xīnshù háishi qù yínzuò ne — Поїдемо в Сіндзюку чи Гінзу?

Прислівники наказового способу це вимога, наказ, заклик і порада. Найуживаніші модальні частки: "吧" (ba) та "啊" (ā).

1. Ми використовуємо "吧" (ba) для того щоб просити про щось, а також дієслова "будь ласка", "дозвольте", "прошу" іноді використовуються в реченнях. Наприклад:

爸爸，你就答应了吧！ Bàba nǐ jiù dāyìng le ba — Тату будь ласка погоджуйся!

Віддавати команди або накази. Зазвичай накази та команди не супроводжуються жодними модальними частками. Коли в реченні використовується "吧", вона пом'якшує команду і робить її більш схожою на пораду, наприклад:

你好好听听大家意见吧！ Nǐ hǎohǎo tīngtīng dàjiā yìjiàn ba — Прислухайся до порад кожного!

2. Коли ми віддаємо накази або команди, 啊(ā) в кінці речення звучить як нагадування. Іноді воно має закличний тон і інтонація в кінці речення вища. Наприклад:

注意啊，电影马上开始了！ Zhùyì ā diànyǐng mǎshàng kāishǐ le — Увага, фільм ось-ось почнеться!

Прислівники окличного способу вживаються коли ми хочемо сказати комплімент, похвалу, та виразити зітхання. Загальноживані модальні частки: 啊(a):

这是一个多美好的早晨啊！ Zhè shì yí gè duō měihǎo de zǎochén ā — Що за чудовий ранок!

Прислівники позитивного настрою вживаються для говоріння правди та пояснювання ситуації. Хоча модальні частки зазвичай не вживаються, вони посилюють настрій речення. Найуживаніші модальні частки: "的" (de), "了" (le), "呢" (ne), "吧" (ba), "啊" (a) та інші.

1. Коли ми додаємо "的", воно підсилює настрій речення. Наприклад:

放心吧，他会来的。Fàngxīn ba tā huì lái de — Не хвилюйся, він буде тут.

2. "吧" (ба) використовується в декларативних реченнях і зазвичай означає згоду з проханнями чи зауваженнями іншої особи, наприклад:

好，明天出发吧！Hǎo míngtiān chūfā ba — Гаразд, вирушаємо завтра!

3. "啊" (а) має пояснювальне та нагадувальне значення, коли вживається в кінці декларативного речення. Зазвичай присудок перед "啊" є головною частиною речення. Наприклад:

他不是不想做，是能力不好啊。Tā búshì bùxiǎng zuǒ shì nénglì bùhǎo ā — Це не тому, що він не хоче цього робити, а тому, що він недостатньо хороший.

Модальні частки це одна з найскладніших тем китайської граматики, знання та їх засвоєння може бути складним завданням. Однак, чим більше ми будемо їх використовувати, тим зрозумілішими вони для нас стануть.

Висновок до Розділу 2

Підсумовуючи всю вищезазначену інформацію можна зробити висновок, що існує багато засобів вираження модальності в сучасній китайській мові. Ми побачили що кожен із засобів відіграє важливу роль і має свої особливості та функції. Дізналися що в китайській мові існують такі види модальності як: модальні частки, модальні прислівники і модальні дієслова або прикметники.

Спочатку ми розглянули модальні дієслова. Дізналися що модальні дієслова – це дієслова, які виражають не саму дію, а ставлення до дії. Такі дієслова є допоміжними і використовуються у поєднанні з основним дієсловом, яке вказує на дію, і утворюють з ним один єдиний присудок. Вони поділяються на такі види: ті що виражають бажання та необхідність, що вказують на наявність вмінь або знань в якійсь галузі, що виражають можливість виконання дії та ті що виражають зобов'язання виконання дії.

Потім ми розглянули модальні прислівники. Прислівники – це слова або словосполучення, які уточнюють прикметник, дієслово або ціле речення, повідомляючи вам, коли щось відбувається, як часто це відбувається, яким чином або в якій мірі. Це маленьке слово відіграє важливу роль, воно надає додаткову інформацію, допомагаючи вашому реченню. В китайській мові прислівники поділяються за такими типами: прислівники часу, прислівники частоти, прислівники способу, прислівники настрою або ставлення, прислівники ступеня, прислівники діапазону.

Останній спосіб вираження модальності який ми розглянули це модальні частки. Роль модальних часток вносити різні смислові відтінки в речення, а також виражати почуття і ставлення того, хто говорить до висловленого. Модальні частки можуть вживатися самі по собі або з різними інтонаціями та частинами мови для позначення різних настроїв. У порівнянні з деякими мовами (наприклад, індоевропейськими), модальні частки є одним з унікальних компонентів китайської мови. Для людей, які вивчають китайську мову, модальні частки представляють ряд перешкод. В

китайській мові існує чотири основні категорії вживання модальних часток: питальні, наказові, окличні, стверджувальні.

Коли мова заходить про вивчення китайської мови, однією з найбільших помилок є те, що вона майже не має граматики. Незважаючи на відсутність дієвідмінювання дієслів, відмінювання іменників та іншої складної граматичної структури, як в інших мовах, китайська граматика все ще дуже структурована. Тим хто вивчає або хоче вивчати китайську мову потрібно приділяти багато уваги китайській граматиці і тоді китайська мова не буде здаватися настільки складною.

Висновки

Ця курсова робота була присвячена вивченню поняття "модальність" та засобів її реалізації в сучасній китайській мові. В цій праці було проаналізовано наукову літературу і сформульовано теоретичні положення для вивчення модальності. Також було уточнено загальну специфіку засобів реалізації модальності в сучасній китайській мові.

Дослідження модальності в сучасній китайській мові є цікавим та актуальним напрямом, тому що в багатьох людей які вивчають китайську мову часто виникають труднощі з правильним використанням засобів вираження модальності в реченнях. І з кожним роком виникає ще більше питань та потреб в поясненні цієї теми, тому що через швидке поширення по всьому світу китайської мови, щоденно зростає кількість бажаючих опанувати китайську мову. Сучасна лінгвістика висвітлює дослідження категорії модальності в різних парадигмах та площинах мовного вираження. В ній поділяють поняття суб'єктивної та об'єктивної модальностей. Модальність розглядається як універсальна логіко-граматична категорія, що виражає об'єктивне відношення змісту висловлення до дійсності та його суб'єктивне значення до цього змісту. Беручи до уваги дослідження модальності з'ясовуються особливості побудови й реалізації діалогічного мовлення. Важливим є не тільки відношення змісту повідомлюваного до дійсності, а й вивчення соціальних відносин співрозмовника, умов і цілей створення діалогічних ситуацій, інтерперсональної специфіки комунікації.

Розглядаючи модальність в китайській мові, ми дізналися що в ній існують еквіваленти концепцій модальності в сучасному мовознавстві. В сучасній китайській мові "модальність" перекладається як "情态" (qíngtài), а "настрій" – як "语气" (yǔqì) (де останнє стосується переважно наказового способу, що позначається модальними частками). Ми дізналися про іллокутивний та пропозиційний рівні модальності.

Далі ми розглянули модальність як семантичну категорію. Якщо початкові випадки вживання "情态" та "语气" прямо чи опосередковано відносяться до

модальних часток, то вивчення модальних часток є частиною аналізу інших категорій слів, таких як: допоміжні слова, дієслівні детермінанти або "обмежувачі", оптативні форми та слова можливості або службові слова, що виражають характер основного дієслова. Слід зазначити, що в контексті моделі Лю Шусяна "обмежувачі" є еквівалентом сучасного семантичного поняття модальності, що охоплює слова з різним граматичним статусом, але зі спільною семантичною ознакою.

Визнання модальності як логіко-семантичної категорії відкрило простір для дослідження поведінки слів з різним граматичним статусом. Типовим прикладом є порівняння модальних дієслів, таких як "应" (yīng) або "该" (gāi) з "必须" (bìxū), яке часто описують як прислівник. Такий порівняльний аналіз дозволив виявити взаємодоповнюючий і водночас відмінний характер двох природних класів слів. Вони охоплюють модальні форми, що виражають обов'язок, на відміну від модальних форм, що виражають просту необхідність.

В китайській мові існують такі види модальності як: модальні частки, модальні прислівники і модальні дієслова або прикметники. Модальні дієслова – це дієслова, які виражають не саму дію, а ставлення до дії. Вони поділяються на такі види: ті що виражають бажання та необхідність, що вказують на наявність вмінь або знань в якійсь галузі, що виражають можливість виконання дії та ті що виражають зобов'язання виконання дії.

Прислівники – це слова або словосполучення, які уточнюють прикметник, дієслово або ціле речення, повідомляючи вам, коли щось відбувається, як часто це відбувається, яким чином або в якій мірі. В китайській мові прислівники поділяються за такими типами: прислівники часу, прислівники частоти, прислівники способу, прислівники настрою або ставлення, прислівники ступеня, прислівники діапазону.

Роль модальних часток вносити різні смислові відтінки в речення, а також виражати почуття і ставлення того, хто говорить до висловленого. В китайській мові існує чотири основні категорії вживання модальних часток: питальні, наказові, окличні, стверджувальні.

Висвітлюючи деякі ключові питання щодо модальності в сучасній китайській мові, дослідили які концепції модальності існують. Дізналися які існують засоби реалізації модальності, розглянули їх специфіку використання в китайській мові. Модальність грає важливу роль у лінгвістиці в цілому, тому тим хто хоче присвятити своє життя вивченню мов обов'язково потрібно заглибитися у цю тему.

论文摘要

在这篇学期论文中，我们研究了现代语言学和现代汉语中“情态”概念的定义。我们了解了它的作用，它的功能和特点是什么。语言学将“情态”一词的出现归功于古典形式逻辑的发展。反过来，模态三段论的发展者亚里士多德的哲学学说促进了对模态本质的理解，根据该学说，推论既可以是范畴的，也可以是模态的（对必要、可能和偶然的判断）。我们回顾了现代语言学中存在的所有情态概念及其在汉语中的等价物。我们了解了许多致力于这一主题研究的科学家和语言学家的工作和研究。

我们考虑的下一个主题是情态在现代汉语中是如何表达的。我们了解到汉语情态的表达方式有语气词、语气副词和语气动词或形容词。在课程工作中，我们考虑了以下手段：语气动词、语气副词和语气助词。

情态动词不是表达动作本身，而是表达对动作的态度。它们分为以下类型：表达愿望和必要性的，表示某个领域的技能或知识可用性的，表达实施行动的可能性的，以及表达实施行动义务的。

副词是指通过告诉你某事发生的时间、频率、方式或程度来限定形容词、动词或整个句子的单词或短语。在汉语中，副词分为以下类型：时间副词、频率副词、方式副词、语气或态度副词、程度副词、范围副词。

语气词的作用是在句子中引入不同的语义层次，并表达说话人对所说内容的感受和态度。在汉语中，语气词的用法主要有四类：疑问词、祈使词、感叹词和肯定词。

回顾以上所有内容，我们意识到情态在语言学中发挥着巨大而重要的作用。一般来说，情态存在于世界上所有的语言中，并且在每一种语言中都有自己的功能。我们了解到，在现代汉语中，情态的表达方式有很多。

理解汉语意味着学习它的语法。

Список використаної літератури

1. Бацевич, Ф. С. (2009). *Основи комунікативної лінгвістики* (Vol. 376, Ser. 2). Київ: Академія.
2. Білодід, І. К. (1972). *Сучасна українська літературна мова. Синтаксис* (Vol. 519). Київ: Наукова думка.
3. Вихованець, І. Р. (1993). *Граматика української мови. Синтаксис* (Vol. 368). Київ: Либідь.
4. Доценко, О. Л. (2006). *Семантико-прагматичний синтаксис: особливості вираження модальності* (Монографія / Олена Леонідівна Доценко; Відп. ред. О.І. Леути, Vol. 226). Київ: Міленіум.
5. Загнітко, А. П. (1990). *Дієслівні категорії в синтагматиці і парадигматиці* (Vol. 132). Київ: НМК ВО.
6. Мірченко, М. В. (2001). *Структура синтаксичних категорій* (Монографія / Микола Васильович Мірченко; Відп. ред. І. Р. Вихованець, Vol. 340). Луцьк: РВВ "Вежа" ВДУ ім. Лесі Українки.
7. Ткачук, В. М. (2003). *Категорія суб'єктивної модальності* (Монографія / Вадим Миколайович Ткачук; Наук. ред., передмова А.П. Загнітко, Vol. 240). Тернопіль: Підручники й посібники.
8. Шинкарук, В. Д. (2002). *Категорія суб'єктивної модальності* (Монографія, Vol. 272). Чернівці: Рута.
9. Chappell, H. M., & Peyraube, A. (2016). *Modality and mood in Sinitic languages* (Jan Nuyts and Johan van der Auwera (eds.) *The Oxford Handbook of Mood and Modality*, Vol. 48). Oxford: Oxford University Press.
10. Jespersen, O. (1924). *The Philosophy of Grammar* (Vol. 359). London: Allen and Unwin.
11. Jespersen, O. (1933). *Essentials of English Grammar* (Vol. 390). London: Routledge.

12. Kaufmann, M., & Kaufmann, S. (2016). *Modality and Mood in Formal Semantics* (Jan Nuyts and Johan van der Auwera (eds.) The Oxford Handbook of Mood and Modality, Vol. 35). Oxford: Oxford University Press.
13. Sparvoli, C. (2019). *Modality in General Linguistic investigations conducted in China prior to 1949* (Article, Vol. 19). Peking University Press and Springer Nature Singapore Pte Ltd.
URL https://www.academia.edu/38276434/Modality_in_General_Linguistic_investigations_conducted_in_China_prior_to_1949.
14. Portner, P. (2009). *Modality* (Vol. 302). Oxford: Oxford University Press.
15. 王力. (1985). *中国现代语法*. 汉语语法丛书 (Vol. 423). 北京: 尚武饮书馆.
16. 王力. (1984). *中国语法理论*. 王力之集, 第一卷 (Vol. 515). 济南: 山东胶玉出坂社.
17. 高名凯. (1948). *汉语语法论* (Vol. 696). 上海: 开明出版社.
18. 高名凯. (1958). *批判我在语言学工作中的资产阶级思想*. 中國語文 (Vol. 458-463).
19. 高名凯. (1986). *汉语语法论* (Vol. 577). 北京: 尚武银树关.
20. 马建忠. (1898). *马氏文通*. 马氏文通读本 (Vol. 453, Ser. 1). 上海: 交玉出坂社.
21. 黎锦熙. (1924). *新著国语文法* (Vol. 347). 哈尔滨: 黑龙江焦鱼出坂社.
22. 吕叔湘. (1942). *中国文法要略* (Vol. 681). 上海: 尚武银树馆.

Додаткові джерела

1. <https://www.mandarinblueprint.com/blog/chinese-adverbs/>.
2. <https://medium.com/@glossika/chinese-grammar-how-to-use-modal-particles-18ac19d280c1>.